

# ADUNAREA GENERALĂ A ASTREI DE LA DEVA (1899) – ÎN MĂRTURII BRAȘOVENE

Măriuca Radu

Adunarea generală a Astei de la Deva (1899) s-a desfășurat într-un context aparte, determinat de transformarea acestui oraș într-un important centru al mișcării naționale, marcat de proeminenta personalitate a lui Francisc Hossu Longin<sup>1</sup>, de intensificarea, până aproape de limitele absurdului, a politicii de maghiarizare, mergându-se până acolo încât românii erau acuzați că prin politica pe care o duceau pe tărâm cultural trădau interesele statului maghiar „unde patriotismul și cultura ar trebui să meargă mână în mână spre maghiarizare”<sup>2</sup> și de izbucnirea unui conflict deschis între unele despărțăminte și conducerea centrală de la Sibiu, cauzat de o politică șovăielnică, de cedare în fața presiunilor exercitate de guvernul maghiar, dublată de hotărâri arbitrare luate de unii membri ai Comitetului Central, care nu țineau cont de păreriile majorității<sup>3</sup>.

Abordând această perioadă dificilă și controversată din perspectiva grupării „gazetiste”, pe baza articolelor apărute în presa brașoveană și a corespondenței purtate între exponenții acesteia: Amos Frâncu, Aurel Mureșianu și Francisc Hossu Longin, dorim să aducem la lumină noi aspecte, legate îndeosebi de încercările de a se imprima Asociațiunii un nou mod de gândire și de acțiune<sup>4</sup>.

Încă din primăvara anului 1899 „Gazeta Transilvaniei” trăgea un semnal de alarmă în articolul de fond intitulat: „Un comunicat al foii <Asociațiunii>”<sup>5</sup> privind vizita întreprinsă de Cornel Diaconovici la Cluj la invitația lansată de Reuniunea Carpatină Transilvană (Erdely Karpat-Egyesület), în chestiunea aranjării unei camere cu specific românesc la expoziția prilejuită de dezvelirea monumentului

---

1. Liviu Botezan, Nicolae Cordoș, Câteva aspecte ale rolului jucat de orașul Deva în viața politică a românilor transilvăneni din ultimii ani ai veacului al XIX-lea, în Sargetia, XIII, Deva, 1977, p. 405.

2. „Gazeta Transilvaniei”, nr. 101, 8/20 mai 1899, p. 2.

3. Liviu Botezan, Nicolae Cordoș, op. cit., p. 410-411.

4. E. Glodariu, Un moment din viața Astei; modificarea statutelor (1897), în Acta Musei Napocensis (în continuare: AMN), IX, Cluj, 1972, p. 285.

5. „Gazeta Transilvaniei”, nr. 71, 31 martie/ 12 aprilie, 1899, p. I.

lui Matei Corvin, precizând din capul locului că: „... o cameră românească s-ar putea face *numai* (subl. red.) în viitoarea casă națională, iar în afară de această problemă sunt altele mai mari care ar trebui să intereseze Comitetul Central al Asociațiunii, cum era de pildă înființarea de noi despărțăminte și revigorarea altora. Ce va zice lumea românească – se întrebau gazetarii brașoveni – când va vedea că pentru aranjarea de expozițiuni în Cluj cei din centru au răgaz și parale, iar pentru îndreptarea necazurilor și nevoilor dinăuntru ale Asociațiunii, nu?”<sup>6</sup>.

„Gazeta” se plasează pe poziția de apărătoare a intereselor culturale ale Asociațiunii, atrăgând atenția ca aceasta să fie ferită de aventurism politic și de a fi atrasă în „cercuri străine, ale căror aspirațiuni nu concordează cu scopul și cu chemarea ei de promovare a limbii și culturii române”<sup>7</sup>. Viitorul va confirma de altfel cerința imperioasă enunțată mai ales de presa maghiară de interzicere a Astei sub pretextul depășirii scopului cultural și intrării în politic<sup>8</sup>.

Imediat, Amos Frâncu îl informa pe Aurel Mureșianu că articolul său a avut efectul scontat „domnii gazetari din loc (Sibiu n. n.) or așteptat după lansarea știrii, că <ce va zice Gazeta> și oricât de moderat să fi fost scris articolul, imediat s-or inspirat și or început campania, care după și cu tot comunicatul <liniștitor> de a doua zi inspirat de o convorbire între <directorul> foii („Tribuna” n. n.) și secretarul revenit după isprăvile de la Cluj – văd că o continuă”<sup>9</sup>. Cauza continuării campaniei de presă, după părerea autorului scrisorii era insistența cu care Cornel Diaconovici, considerând că se afla cumva la adăpost prin rândurile publicate în „Tribuna” își susținea demersul. El înaintase deja Comitetului Central „*un raport detaliat* (subl. aut.) în care recomanda cu insistență primirea însărcinării Kultur-egyeliste”. Totodată se bănuia că secretarul I era secondat și de „Budapesti Hirlap”, care analiza părtinitor cazul în speță. Din această perspectivă Frâncu socotea că „Gazeta nici un moment să nu lase odihnită cestiunea, ci să învețe opinia publică: de a veghea”(subl. aut.)<sup>10</sup>. Adoptând o poziție echivocă și dând vina pe unele interpretări tendențioase ale foii clujene „Magyar Polgar”, oficiosul „Transilvania” în rubrica „Din Sânul Asociațiunii” răspunde atacurilor lansate de două foi românești, nenominalizate, arătând că „acestea s-au grăbit a tranșa eventualitatea participării Asociațiunii la expoziția etnografică de la Cluj, într-un ton și

6. Ibidem.

7. Ibidem.

8. Campania pornită de presa maghiară împotriva Astei la începutul secolului nostru, va face obiectul unui alt studiu.

9. Arhiva Mureșenilor (în continuare AM), dos. 590, doc. 3432; Amos Frâncu către Aurel Mureșianu, Sibiu, 6 aprilie 1899.

10. Ibidem.

maniere care nu credem că vor putea contribui la rezolvarea cumpătată și demnă a chestiunii. Nu putem intra în polemici; constatăm numai faptul că *CC nu a luat nici un conclud în această afacere* (subl. red.) cu care se va ocupa de-abia în ședința din 13 aprilie a. c.. Suntem convinși că membrii comitetului vor ști să dea chestiunii soluțiunea care va fi cea mai corespunzătoare intereselor culturale ale poporului nostru<sup>11</sup>.

În ședința din 13 aprilie „Comitetul Central cu considerare că el însuși se ocupă cu lucrările prealabile pentru înființarea unui muzeu etnografic, nu poate lua asupra-și angajamentul care i se cere” și astfel conflictul este aplanat<sup>12</sup>. Reiese încă odată rolul presei și în special al „Gazetei”, bună cunosătoare a resorturilor intime ale Asociațiunii<sup>13</sup>.

A doua problemă care iscase mari frământări în sânul Asociațiunii își avea originea în interzicerea de către autoritățile maghiare a ajutorului tradițional acordat Astei de societatea „Transilvania” din București, pentru elevii de la meserii și compensarea sa printr-o sumă echivalentă pusă la dispoziție de Ministerul Comerțului de la Budapesta, care se va prelungi până la Adunarea Generală de la Deva, suscitând vii discuții. Tot Amos Frâncu este cel care, în aceeași scrisoare îl informa pe A. Mureșianu că aflase în mod oficial de la Silvestru Moldovan, că ajutorul cu pricina „... *s-a dat cu condiția* (subl. aut.) ca Asociația să raporteze detaliat și cu socoteală și cu acte în regulă la *inspectorul regional industrial* (idem) organ al stăpânirii, că *cui* (idem) și câți bani a distribuit ca să controleze dacă a primit *cetățeni ungari* stipendiile. Ceea ce va să zică: dependența față de guvern și imistiunea lui sub titlu de a controla...”<sup>14</sup>.

Din dorința de a da adunării strălucirea care i se cuvenea, gazdele se vor strădui după lansarea invitației oficiale să ia măsurile de rigoare pe mai multe direcții.

Astfel, Reuniunea Femeilor Române din Deva lansa un apel prin care fiecare sat era chemat să trimită câteva perechi îmbrăcate în port național, arătând că se votase un fond în valoare de 100 florini, destinat premierii celor mai frumoase și originale costume în cadrul festivităților care vor avea loc la Deva<sup>15</sup>.

11. „Transilvania”, nr. III, 1899, p. 111-112.

12. „Transilvania”, 1899, partea oficială, p. 25-26; Proces verbal din ședința ordinară a C.C. din 13 aprilie 1899.

13. Poziția „Gazetei” este cu atât mai salutară, cu cât în raportul intitulat Din sânul Asociațiunii se constata că, încă nu se luase o poziție definitivă, sperându-se că până la ședința din 13 aprilie „... membrii comitetului vor ști să dea chestiunii soluțiunea care va fi cea mai corespunzătoare intereselor culturale ale poporului nostru”.

14. AM, doc. cit.

15. „Gazeta Transilvaniei”, nr. 156, 17/29 iulie 1899, p. 3.

Pe de altă parte Francisc Hossu Login se interesa de condițiile în care cântăreața Honoria Popovici, pe care nu o cunoștea personal, dar despre care auzise, ar accepta să apară în concertul proiectat să se desfășoare cu aceeași ocazie, rugându-l pe Mureșianu să facă oficiul de intermediere<sup>16</sup>.

Conștienți de importanța acestei întâlniri, redactorii „Gazetei”, poate și la îndemnul prietenilor de la Sibiu și Deva îi consacră două articole de fond, prilej de a face o analiză detaliată a situației în care se afla Asociațiunea și a căilor de urmat. Ideile spre care aceasta trebuia să tindă, după părerea lor, erau: eficientizarea despărțămintelor, solidaritate pe tărâm cultural, adoptarea unei politici active, menită să înlăture efectele unui anumit indiferentism și controlul activității asupra persoanelor cu putere de decizie; „... acesta va fi și scopul adunării și de aceea cei ce merg acolo trebuie să și ia poziție, nu numai să asculte. Adunarea trebuie să impună nu numai prin splendoarea dinafară, ci – mai mult încă prin chestiunile demne și prin conclusele sănătoase, promițătoare și însuflețitoare ce se aduc în ele”<sup>17</sup>.

Brașovul va cunoaște o reprezentare la „vârf”<sup>18</sup> prin profesorul Andrei Bârseanu<sup>19</sup>, directorul despărțământului și Grigore Maior<sup>20</sup>, vicepreședinte și totodată redactor al „Gazetei”. Sub conducerea celor două personalități despărțământul brașovean intrase într-o perioadă de înflorire, deci ei puteau

16. AM, dos. 340A, doc. 3333; Francisc Hossu Longin către Aurel Mureșianu, Deva, 24 iunie 1899; scrisoarea începe cu următoarea frază: „Asociațiunea – cândva transilvană (subl. n.) în anul acesta își va ține adunarea la Deva”. Această nedreptate făcută Asociațiunii îl va obseda pe marele luptător național toată viața; în anul 1934 propunea ca Astei să i se dea vechiul nume de Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporului român, argumentându-și cererea printr-o privire retrospectivă: „Când pururea pomeniții noștri mari înaintași, în anul 1861 au întemeiat la Brașov (sic!) Asociațiunea au avut curajul de <a nu se teme> și a pune în titlul societății lor, că e <Transilvană>. Mai târziu, câțiva; <timizi> care credeau că <domnia maghiară> are să dureze în veci, prin <momeli și intimidări> au forțat ca <Transilvană> să se elimineze din titlul măreției Asociațiunii, ca nu cumva să se supere domnii de la putere – de atunci. Și ca să devină și mai pocită – la stăruința unui secretar <suspect> a cocoloșit-o în <Astra>, care <se nimerește ca nuca în perete>” (AM, dos. 560, doc. 14.540, Francisc Hossu Longin către Dr. Iuliu Moldovan, Băsești, 26 mai 1934).

17. Articolele se intitulează: Înaintea adunării Asociațiunii și Asociațiunea și poporul, fiind publicate în numerele „Gazetei”: 172 din 6/18 august, respectiv 179 din 15/27 august 1899.

18. Arhivele Naționale, Direcția județeană Brașov (în continuare: FAS Bv.), fond Astra (1880-1900); registrul proceselor verbale; Ședința Comitetului din 11 august 1899, f. 67.

19. Andrei Bârseanu (1858-1922), profesor, publicist, director al despărțământului brașovean al Asociațiunii, vicepreședinte și apoi președinte al Astei.

20. Grigore Maior (1859-1901), redactor al „Gazetei Transilvaniei” și unul din entuziaștii susținători ai Astei; inițiator al sistemului de biblioteci itinerante, mijloc eficient de culturalizare. Vezi: Grigore Ploșteanu, Ana-Maria Alexandra Buta, Un publicist de seamă – Grigore Maior, în Marisia, XXIII-XXIV, Târgu Mureș, 1994, p. 289-304; Eugenia Glodariu, Despărțământul Brașov – inițiatorul bibliotecilor populare ambulante ale „Astei”, în Cumidava, V, Brașov, 1973, p. 133-141.

avea un cuvânt greu de spus, bazat pe experiență proprie<sup>21</sup>. Deși prezența lui Aurel Mureșianu era insistent cerută, acesta, aflat la Bazna, se scuza în ultimul moment că nu va putea participa, lăsându-i în acest sens instrucțiuni precise lui Maior și sfătuiindu-l pe Hossu Longin să acționeze cu cumpătare și calm contra celor care și-au permis să ia hotărâri de unii singuri, să ia poziție în cazul în care se vor lansa atacuri asupra presei", totodată își exprima speranța că li se vor alătura și alți susținători<sup>22</sup>.

Din această perspectivă, corespondențele, știrile și telegramele apărute în paginile „Gazetei” vor fi numeroase și ample, adunarea generală de la Deva beneficiind de o prezentare de excepție: încă din prima relatare răzbate căldura cu care oaspeții sosiți din toate colțurile Transilvaniei, Banatului și din vechea Românie au fost întâmpinați încă de la gară de frații Hossu-Francisc (președintele Comitetului de organizare) și Alesandru (președintele secțiunii pentru primirea oaspeților), „care au știut cu o dibăcie rară să mulțumească pe fiecare, primindu-l și conducându-l în cuartire bune și într-o ordine care n-a lăsat cu nimic de dorit”<sup>23</sup>. În ciuda vremii nefavorabile, în oraș domnea o atmosferă de sărbătoare, colorată de mulțimea românilor și româncelor îmbrăcați „în frumosul și curatul lor port național”<sup>24</sup>.

În pofida eforturilor depuse, organizatorii au trebuit să lupte până în ultimul moment cu numeroase piedici; una dintre acestea a fost interdicția ținerii ședinței inaugurale în sala festivă a clădirii comitatului; singurul argument invocat de autorități fiind „nem lehet!” (nu se poate); lucrările au trebuit să se desfășoare în biserica românească, al cărei edificiu, deși spațios n-a putut să cuprindă mulțimea prezentă<sup>25</sup>.

Răspunzând discursului inaugural rostit de părintele arhimandrit Ilarion Pușcariu, Francisc Hossu Longin „distinsul român și zelosul președinte al comitetului aranjator” sublinia în cuvinte calde că: „Iubirea de neam și dorul de a ridica cultura noastră națională ne vor însufleți și aici în datorința ce o avem față de poporul din care am ieșit”<sup>26</sup>.

Prima corespondență era urmată de două telegrame: prima vestea refuzul primirii celor 400 fl. de la guvern iar a doua semnală actul de vandalism comis de necunoscuți asupra clădirii școlii românești din localitate<sup>27</sup>.

21. Vezi pentru detalii: Măriuca Radu, *Contribuția Brașovului la întemeierea și dezvoltarea „Asociațiunii Transilvane pentru literatura română și cultura poporului român”*. Activitatea despărțământului Brașov al „Astrei” (1870-1918), în *Cumidava*, XIV, Brașov, 1989, p. 161-180.

22. AM, dos. 340A, doc. 6.741; Aurel Mureșianu către Francisc Hossu Longin, Bazna, 26 august 1899 (copie).

23. „Gazeta Transilvaniei”, nr. 180, 17/29 august 1899, p. 1.

24. Ibidem.

25. Ibidem.

26. Ibidem.

27. Ibidem.

În raportul special consacrat celei de a II-a ședințe, punctul central era ocupat de recomandarea adunării generale adresată Comitetului privind renunțarea la „darul danaic” pe motiv că „... asociațiunea trebuie să-și păstreze independența și astfel să se poată opune oricăror imixțiuni din afară care ar putea să-i lezeze interesele”. Totodată se anunța votarea sumei de 1.000 fl. Pentru editarea de scrieri bune, necesare dotării bibliotecilor populare<sup>28</sup>.

Mai multe amănunte aflăm din două scrisori expediate de Grigore Maior (revenit la Brașov după un adevărat tur de forță) directorului său, în care își exprima satisfacția triumfului punctului de vedere gazetist, pe cale amiabilă, într-o discuție preliminară, purtată între membrii Comisiei însărcinată cu examinarea raportului general și reprezentanții Comitetului Central, evitându-se astfel atât controversile ce puteau să apară în cadrul plenului, cât și alunecarea în sfera politicului<sup>29</sup>.

Deosebit de reușit a fost considerat concertul, la care a participat un public numeros. Artiști de renume, ca Ioan Damian, solist al Operei din Berlin, Valeria Pop de la Conservatorul din Budapesta, violonista Adelina Piso și pianistul și în același timp compozitorul Guilelm Șorban au interpretat cu succes piese din repertoriul românesc și universal<sup>30</sup>. Cu toate acestea concertul nu a fost scutit de unele aprecieri malițioase venite din partea presei maghiare, care prin glasul inspectorului școlar Rethy Janos se întreba de ce artiștii români din Transilvania preferau să-și desăvârșească studiile la Berlin și Viena și nu la Budapesta, unde funcționa o academie de muzică la fel de bună. Totodată se exprima nedumerirea de ce la concertul amintit (pentru care nu lipseau cuvintele de apreciere) nu s-au prezentat măcar din curtoazie piese din repertoriul maghiar.

În replică „Gazeta” considera că ideile enunțate de Rethy (care între altele îi sfătuia pe români să fie mai indulgenți „cu reprezentanții națiunii alcătuitoare de stat”) nu îl reprezentau ca persoană, ci „modul de gândire al intelectualilor maghiari”, concluzionând că românii nu pot face cauză comună cu cei care „atât de mult urăsc naționalitatea română și tind la nimicirea ei”<sup>31</sup>.

În mod tradițional, adunarea a fost completată de un bal reușit, grupând tânăra generație și de o serbare populară, la care au participat în jur de 2000 de persoane, fiind premiate cele mai frumoase costume populare. Același

28. *Gazeta Transilvaniei*, nr. 181, 18/30 august 1899, p. 1.

29. AM, dos. 587, doc. 2.437; 2.439; Grigore Ploșteanu, Ana-Maria Alexandra Buta, op. cit., anexe; poz. 26 și 27.

30. O corespondență semnată sub pseudonimul Ascanio (se pare că era vorba de un student, Justin Iuga, „cel cu muzica – se află la Hossu Longin și se oferă să ne fie raportor”; AM, dos. 587, doc. 2.436; Grigore Maior către A. Mureșianu, Brașov, august 1899; Grigore Ploșteanu, Ana-Maria Alexandra Buta, op. cit., anexe, poz. 23.

31. „Gazeta Transilvaniei”, nr. 190, 28 august/ 2 septembrie 1899, p. 2; articolul: Un ungar despre Adunarea Asociațiunii și nr. 192, 31 august/ 2 septembrie 1899, p. 1; editorialul: Să ne vedem de-ale noastre!.

corespondent cultural – Ascanio – promitea să revină cu amănunte în filetonul „Gazetei” privind excursiile organizate la: Hunedoara, Petroșani și Hațeg<sup>32</sup>.

Respectând rugămintea lui Aurel Mureșianu, Maior a publicat imediat un articol retrospectiv, intitulat: „După adunarea Asociațiunii”<sup>33</sup> urmat imediat de un altul<sup>34</sup> în care se anunța triumful ideilor „gazetiste”; încetarea subvenției era considerată „... o prea frumoasă dovadă de mândrie și de conștiință națională a românilor”. În mod corespunzător erau apreciate și celelalte hotărâri, care îi vor jalona activitatea viitoare: sporirea influenței societății în toate straturile sociale, prin înființarea comitetelor cercuale, înmulțirea și eficientizarea despărțămintelor, premiarea celor mai bune cărți adresate poporului, votarea *Regulamentului bibliotecilor poprale ambulante* (subl. red.), ceea ce însemna în mod expres oficializarea și generalizarea acestui gen de activitate. Nu lipseau nici aluziile fine la adresa conducerii de la Sibiu, care, în afară de lucrurile „mari” și de sporimea fondurilor, îi va avea în vedere și pe oamenii de rând, pentru că „și ei trebuiau să se bucure de binefacerile culturii”.

Nici nu se stinseseră bine ecourile adunării generale de la Deva, când izbucnește un conflict deschis între Francisc Hossu Longin și conducerea superioară a Astrei; directorul despărțământului își dădea demisia, considerându-se de două ori jignit: odată de sibieni, care îl delegaseră ca participant la adunarea generală a Societății de istorie și arheologie a comitatului Hunedoarei și a doua oară de reprezentanții societății amintite, care urmau să-și țină ședința tocmai în sala refuzată românilor cu două luni înainte.

Profund mâhnit, Francisc Hossu Longin se adresa din nou bunului său prieten brașovean<sup>35</sup> rugându-l să ia atitudine prin intermediul presei, ceea ce

32. „Gazeta Transilvaniei”, nr. 181, 18/30 august, 1899, p. 1.

33. „Gazeta Transilvaniei”, nr. 182, 19/31 august, 1899, p. 1.

34. „Gazeta Transilvaniei”, nr. 185, 22 august/ 3 septembrie 1899, p. 1.

35. Conflictul dintre directorul despărțământului de vean și conducerea de la Sibiu era mai vechi. Încă din luna februarie a anului 1899 acesta se plângea într-o scrisoare, că în mod eronat, despărțământul pe care îl conducea, era socotit printre cele inactive, menționând încă de pe atunci că nu se va crampona de postul pe care îl ocupa: „Cum vin dară acum – să fiu pleznit în față cu atâta necruțare, d-apoi fie prim-secretarul și mandarinul Asociațiunii sănătoși, că eu bucuros las loc altuia să facă mai mult”, pentru ca în continuare să adauge următoarele: „Iată!, pentru acestea te rog ia notiță despre cele ce-ți scrisei, ca să înțeleagă domnii de la Sibiu, că cu mofturi culturale: facă ei paradă în casinele și birturile lor, dar aibă de grijă, să nu se agațe de cine n-au a se agața” (AM, dos. 340A, doc. 3.332; Francisc Hossu Longin către Aurel Mureșianu, Deva, 6 februarie 1899), pentru ca în toamnă să-și explice gestul demisiei într-o altă epistolă: „...După toate câte s-au întâmplat și după toate câte am prestat pentru Asociațiunea noastră, într-adevăr n-aș fi putut crede ca domnii de la Sibiu să mai facă și acest act și apoi chiar pe mine să mă aleagă de instrumentul lor. Cum vine Asociațiunea după cele ce s-au întâmplat astă-vară la Deva, să se îngrijească de reprezentarea Asociațiunii, la o adunare a căror conducători s-au purtat atât de neurban și de insultător chiar, cu asociațiunea noastră și cu am meritat eu ca să presupună că așa fi în stare să mă duc în acea sală, din care Asociațiunea a fost eschisă? Asta e o nemerită insultă contra mea din partea domnilor de la Sibiu – de altă parte se vede că ei au voit să lase tot pe mine, fălindu-se că ei au autorizat pe directorul despărțământului da acela de dușman ce e, nu s-a dus, deci ungerii să nu fie supărați pe ei”. (AM, dos. 340A, doc. 3.334, Francisc Hossu Longin către Aurel Mureșianu, Deva, 16 noiembrie 1899).

Aurel Mureșianu nu va întârzia s-o facă<sup>36</sup>, vărsându-și tot oful acumulat în editorialul sugestiv intitulat: „Un nou *memento*”<sup>37</sup>. Articolul se constituie într-un aspru rechizitoriu la adresa Comitetului Central, avertizat să manifeste mai multă demnitate și să nu uite că se află la conducerea unei societăți „al cărei scop sublim este deșteptarea și luminarea poporului”, iar gestul săvârșit față de Hossu, considerat ca „... unul dintre bărbații care au stat cu credință și devotament ani îndelungați în serviciile intereselor culturii noastre naționale” era etichetat „drept gafă politică și o nedreptate voită”<sup>38</sup>. Titlul propus, reprezenta un nou prilej de a se readuce la cunoștința opiniei publice: „umilitoarea stârpire a cuvântului <transilvană> din titulatura Asociațiunii, oprirea și înlocuirea ajutorului din București și aranjarea Casei naționale de la Cluj”<sup>39</sup>.

În frământatul an 1899, al cărui punct culminant se regăsește în hotărârile Adunării generale de la Deva, n-a învins până la urmă linia propusă de gruparea „modernistă” sau de cea „tradiționalistă”, ci rațiunea, Asociațiunea aplecându-se cu predilecție în direcția emancipării românilor transilvăneni.

---

36. „Gazeta” va lansa o campanie de sprijin în favoarea lui Hossu Longin, expunându-și punctul de vedere în articolul: *Un caz simptomatic*, publicat în numărul 248 din 10/22 noiembrie 1899; redacția își exprima nedumerirea la aflarea veștii privind demisia lui Hossu: „...lucru pe care nu ni-l putem explica cunoscând zeul și însuflețirea, cu care dânsul dintotdeauna a lucrat în mod interesat la înaintarea scopurilor Asociațiunii”, poziția adoptată de Hossu era considerată a fi absolut corectă de vreme ce, conducerea Societății de istorie și arheologie a comitatului Hunedoarei nu făcea nici un secret că „năzuințele ei mergeau mână în mână cu a celorlalte societăți spre maghiarizare” (Liviu Botezan, Nicolae Cordoș, *op. cit.*, p. 416.)

37. „Gazeta Transilvaniei”, nr. 249, 11/23 noiembrie 1899, p. 1.

38. *Ibidem*.

39. *Ibidem*.



***DIE GENERALVERSAMMLUNG DER „ASTRA“ (SIEBENBÜRGISCHE  
GESELLSCHAFT FÜR DIE FÜRDERUNG DER RUMÄNISCHEN SPACHE UND  
LITERATUR) VON 1899 IN KRONSTÄDTER ZEUGNISSEN***

***Zusammenfassung***

Die Generalversammlung der „Astra“, die im Jahre 1899 in Deva abgehalten wurde, fand unter besonderen Bedingungen statt, die dadurch gegeben waren, daß diese Stadt durch die hervorragende Persönlichkeit des Francisc Hossu Longin (1847-1935) zu einem Zentrum des nationalen Kampfes der siebenbürgen Rumänen wurde, ebenso auch durch einige Unstimmigkeiten zwischen der obersten Leitung der „Astra“ und deren Abteilungen.

Im Endergebnis bildet die Generalversammlung von Deva - durch die Diskussionen sowie durch die angenommenen Beschlüsse (Verweigerung der von der ungarischen Regierung angebotenen Unterstützung, Beschluß über das Reglement der Volksbibliotheken) - einen der wichtigsten Momente in der Geschichte dieser rumänischen Kulturvereinigung.

Die erstmalige Auswertung der Kronstädter Presse sowie einiger Privatbriefe verleihen dieser Arbeit eine besondere Originalität.